

﴿الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾:

﴿الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾:

إنَّ تخصيص اسم الرحمن بـ (الدنيا أو الأرزاق)، والرحيم بـ (الآخرة والدين مطلقاً) غير دقيق، كما أنَّ القول بأنَّ صفة الرحمن عامّة تشمل المؤمن والكافر، وصفة الرحيم خاصة تشمل المؤمنين فقط مبني على التخصيص السابق؛ باعتبار أنَّ رحمة الرزق في الدنيا تعم المؤمن والكافر، ورحمة الدين والآخرة تخص المؤمن ولا تشمل الكافر، إلاَّ من جهة الدعوى إلى الإيمان.

اختصاص دادن اسم رحمان به (دنيا يا روزی‌های دنیوی) ، و رحيم به (طور كامل به آخرت و دين) تخصيص دقيقی نيست؛ همان طور که بر مبنای همین تخصیص، عام بودن صفت رحمان که مؤمن و کافر را شامل می‌شود ، و خاص کردن صفت رحيم که فقط مؤمنين را شامل می‌شود، به این دلیل که رحمتِ روزی در دنیا، مؤمن و کافر را بهره‌مند می‌سازد ، و رحمتِ دين و آخرت، به مؤمن اختصاص دارد و کافر را دربر نمی‌گیرد ، مگر از جهت دعوت به ایمان، دقیق نمی‌باشد.

والصحيح: أنَّ الرحمن الرحيم اسمان مباركان يدلان على سعة الرحمة الإلهية وشمولها وشدتها وعظمتها، وأختص الرحمن ببيان سعة الرحمة وشمولها، والرحيم ببيان شدتها.

و صحیح و درست آن است که : **رحمان و رحیم** دو اسم مبارک هستند که بر وسعت و شمول رحمت الهی، و شدت و عظمت آن دلالت دارند؛ و اسم رحمان به بیان وسعت و شمول رحمت ، و رحیم به بیان شدت رحمت ، اختصاص داده شده است.

والدال على عدم التخصيص الآيات والروايات لمن تدبرها بإمعان، بلى يمكن القول: إنَّ الأولى بأمر الدنيا من أرزاق وغيرها هو الرحمن؛ باعتبار دلالة على السعة والشمول للمؤمن والكافر. مع أنه يبقى للرحيم في الدنيا حصّة كبيرة، فلولا شدّة رحمته تعالى لما شملت من لم يعرفه ومن لم يسأله من الكافرين.

آنچه بر عدم تخصیص داشتن آنها دلالت دارد آیات و روایات می‌باشند؛ البته برای کسی که با نهایت دقت ، تدبّر کند ، آری، می‌توان گفت: رحمان به امور دنیوی نظیر روزی‌ها و سایر موارد سزاوارتر است ، به این دلیل که بر وسعت و شمول آن بر مؤمن و کافر دلالت دارد؛ با این وجود برای رحیم سهم بزرگی در دنیا باقی می‌ماند؛ و اگر شدت رحمتش نبود کسانی که او را نمی‌شناختند و از او درخواست نمی‌کردند را دربر نمی‌گرفت.

كما يمكن القول: إنَّ الأولى بالآخرة والدين والتشريع هو الرحيم.

همان‌طور که می‌توانیم بگوییم: سزاوارتر به آخرت و دین و شریعت ، اسم رحیم می‌باشد.

وقد ورد في الحديث عنهم (عليهم السلام) ما يدل على ذلك، فعنهم (عليهم السلام):
(الرحمن الذي يرحم ببسط الرزق علينا، الرحيم بنا في أدياننا)

وَدُنْيَانَا وَأَخْرَتَنَا) ([#])، وورد: (رَحْمَنُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَرَحِيمُهُمَا) ([##])،
وَاللَّهُ أَعْلَمُ وَأَحْكَمُ.

[#]- التوحيد للشيخ الصدوق : ص ۲۳۲.

[##]- الكافي : ج ۲ ص ۵۵۷، مصباح المتهد : ص ۶۶، و ۳۳۶، و ۳۹۳، و ۵۰۴، و ۵۷۱.

در حدیث از ائمه (علیهم السلام) چیزی که بر این معنی دلالت می‌کند وارد شده است، از ایشان (علیهم السلام) روایت شده است: (رَحْمَانُ كَسَى اسْتِ كِه بِه مَآ دَر كَسْتَرَش رُوزِي بَر مَآ رَحْم مِي كَنْد، وَ رَحِيم اسْت بِه مَآ نَسْبِت بِه دِين مَآ وَ دُنْيَاي مَآ وَ آخِرْت مَآ)، و همچنین: (رَحْمَان دُنْيَا وَ آخِرْت وَ رَحِيم أَنهَا)؛ و خداوند داناتر و حکم‌کننده‌تر است.
